

ХІРУРГІЯ ТА АКУШЕРСТВО

УДК 619:618.14-002:636.4

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ЗАПЛІДНЕННЯ І ОПОРОСІВ СВИНОМАТОК НА ТЛІ ПОПЕРЕДНІХ ПАТОЛОГІЙ ВАГІТНОСТІ, РОДІВ І ПІСЛЯРОДОВОГО ПЕРІОДУ

М.І. Харенко, д.вет.н., професор

А.А. Черненко, к.вет.н., доцент

О.А. Костюченко, аспірант

Сумський національний аграрний університет

В роботі наведені інформативні і аналітичні дані щодо динаміки показників запліднення і опоросів свиноматок на тлі попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду, у спеціалізованих з виробництва свинини із впровадженнями сучасними технологіями ведення галузі свинарства.

Показники запліднення першопоросок після відлучення поросят, за умови попереднього патологічного перебігу у них вагітності, можуть коливатися в межах 50,0-75,0 %, а в основних свиноматок - в межах 50,0-77,77 % з урахуванням сезону року та впровадженої технології. При фізіологічному перебігу вагітності – в межах 91,07-97,32 % для першопоросок і 96,00-98,46 % для основних свиноматок.

Показники запліднення першопоросок після відлучення поросят, за умови попереднього патологічного перебігу в них пологів, можуть коливатися в межах 70,83-91,66 %, а в основних свиноматок – в межах 69,23-79,48 %, з урахуванням сезону року та впровадженої технології, в той час як при фізіологічному перебігу родів – в межах 81,48-95,56 % для першопоросок та 73,95-93,25 % для основних свиноматок.

Ключові слова: статевий цикл, вагітність, роди, післяродовий період.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблеми підвищення показників запліднення свиноматок у спеціалізованих господарствах, що вирощують свиней залежно від технології виробництва, були, є і залишаються основними для кожного з цих господарств, оскільки ці щорічні показники позитивно впливають на кількість отриманих опоросів, а, відповідно, і на кількість отриманого приплоду від кожної окремо свиноматки, що відображається, як на собівартості отриманого приплоду, так і на рентабельності галузі в цілому. Тому, на цій підставі, у кожному господарстві питання інтенсивності використання поголів'я і профілактика акушерських патологій під час вагітності, родів і післяродового періоду у свиноматок є надзвичайно актуальним [1, 2].

Зв'язок проблеми з важливим науковим та практичним завданням. Багато науковців і практиків, як в Україні, так і в зарубіжних країнах [3, 4] приділяли увагу та продовжують займатися питанням профілактики акушерських патологій свиноматок під час вагітності, родів і післяродового періоду (особливо запального процесу) але, щодо конкретного впливу даних патологій на майбутні показники запліднення і кількості отриманих опоросів та приплоду в доступній літературі інформації залишається поки що недостатньо.

Дослідження проводилися згідно наукової тематики «Система комплексних заходів з профілактики і ліквідації неплідності і яловості корів і свиней» (номера державної реєстрації-0108 U 005029 та 0114 U 00192).

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Акушерська патологія під час вагітності, родів і післяродового періоду (особливо запального характеру) без сумніву впливає на харак-

тер і строки прояву майбутніх статевих циклів у свиноматок. Це впливає і на майбутні показники заплідненості свиноматок, кількість отриманих від них опоросів за рік та кількість і якість отриманого приплоду [5, 6].

Метою наших досліджень було вивчення й аналіз динаміки показників запліднення і опоросів свиноматок у яких реєструвалася різноманітна акушерська патологія під час їх вагітності, під час родів та у післяродовому періоді. Данні показники порівнювалися з аналогічними, які були у свиноматок при фізіологічному перебігу вагітності, родів і післяродового періоду.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводили у двох свинарських господарствах з впровадженими в них сучасними технологіями ведення галузі: ТОВ «АХ» Лебединського району Сумської області та ТОВ «Темп» Новомихлівського району Дніпропетровської області у 2012-2013 роках. При вивченні й аналізі передбачених метою і завданням враховувалися: пора року, вік свиноматок (першопороски і основні свиноматки), кількість свиноматок з патологією вагітності, родів і післяродового періоду (за період аналізуючих років і щорічні показники), та кількість свиноматок з фізіологічним перебігом вагітності, родів і післяродового періоду. А також показники запліднення, опоросів і вибракування свиноматок при цих патологіях у порівнянні із свиноматками з фізіологічним перебігом вагітності, родів і післяродового періоду при попередній вагітності, родах і післяродовому періоді.

Аналіз і вивчення вищевказаних показників проводився на підставі статистичної звітності господарств, особистих клінічних досліджень і спостережень, комп'ютерної програми «Фарм» та облікової документації господарств і зооветеринарних служб.

Результати власних досліджень та їх обговорення. Наведені в таблицях 1, 2, 3 і 4 данні свідчать про те, що у ТОВ «АХ» за 2012 рік у першопоросок випадки патологій вагітності не були зареєстровані, а у 2013 таких випадків було 2, тобто тільки у 2 свиноматок, з яких обидві запліднилися після відлучення від них поросят і, в майбутньому вони, успішно розпоросилися. Аналогічна ситуація простежується і з першопоросками у ТОВ «Темп». В обох господарствах першопороски з патологією вагітності не були вибракувані, як у 2012, так і в 2013 роках. Дещо інша ситуація складається з першопоросками в обох господарствах, в яких вагітність мала фізіологічний перебіг. Так, у ТОВ «АХ» за 2012 рік із 322 першопоросок з фізіологічним перебігом вагітності, після відлучення від них приплоду, запліднилося у відповідні терміни 96,68 % свиноматок і від усіх був отриманий приплід при 0,30 % їх вибракування, в той час, як у ТОВ «Темп» показник запліднення першопоросок після відлучення поросят не перевищує 93,25 % і тільки 88,2 % з них розпоросилися при 1,12 % їх вибракування.

Аналогічна ситуація практично характерна для обох господарств з першопоросками і у 2013 році, щодо показників запліднення і кількості отриманих опоросів, але дещо відмінний показник вибракування під час попередньої вагітності - 0,44% у ТОВ «АХ» проти 7,14% у ТОВ «Темп», що можливо пояснити більш високим рівнем технологічних процесів, включаючи й технологічні процеси відтворення.

Щодо основних свиноматок у цих господарствах, то у ТОВ «АХ» у 4 тварин у 2012 і у 2 тварин у 2013 році під час вагітності реєструвалася різноманітна патологія, а у ТОВ «Темп» відповідно по 9 випадків, в кожному із аналізуючи років. Показники запліднення основних свиноматок з патологією вагітності після відлучення поросят за роками у ТОВ «АХ» коливався від 75,00 % (2012 р.) до 50 % (2012 р.), а у ТОВ «Темп» знаходився в межах 77,77 %, в кожний із аналізуючи років. Показники майбутніх отриманих опоросів у свиноматок в господарствах з попередньою патологією вагітності, знаходилися у прямій залежності від показників їх запліднення за аналізуючими роками при показнику 11,11% вибракуваних основних свиноматок в ТОВ «Темп» кожного року.

При фізіологічному перебігу вагітності в основних свиноматок показники запліднення за аналізуючими роками коливалися від 96,74 % до 98,46 % у ТОВ «АХ» (кількість отриманих опоросів від 95,79 % до 97,69 %) та від 96,00 % до 97,26 % у ТОВ «Темп» (кількість отриманих опоросів від 94,00 % до 95,43 %). Під час фізіологічного перебігу вагітності в ТОВ «АХ» було вибракувано основних свиноматок - 0,38 % у 2012 і 0,76 % у 2013 році, а в ТОВ «Темп» 0,66 % і 2,28 % відповідно.

Більш вагомий вплив на майбутню відтворну здатність, як у першопоросок, так і у основних

свиноматок, за нашими даними, мають показники патологічних родів і різноманітна патологія, яка реєструється у післяродовому періоді.

За аналізуючи ми роками з причин патологічних родів в ТОВ «АХ» вибракувалось першопоросок від 3,33 % (2012 р.) до 16,66 % (2013 р.), а основних свиноматок - від 5,12 % до 7,74 % відповідно. В ТОВ «Темп» - від 5,63 % до 20,83 % першопоросок і від 10,57 % до 11,53 % основних свиноматок відповідно.

При фізіологічному перебігу родів показники вибракування першопоросок за аналізуючи ми роками у ТОВ «АХ» відповідно склали 3,28 % і 1,47 %, а основних свиноматок - 2,38 % та 0,43 % той час, як у ТОВ «Темп» ці показники знаходилися в межах 3,01 % і 2,73 % по першопороскам та 2,39 % і 1,47 % по основним свиноматкам.

Заплідненість першопоросок після відлучення поросят, в яких реєстрували патологічні роди, за аналізуючи ми роками, знаходилися в межах 91,66 % і 78,19 % (ТОВ «АХ») та 74,64 % і 70,83 % (ТОВ «Темп»), а заплідненість основних свиноматок - 79,48 % і 72,53 % (ТОВ «АХ») та 72,11 % і 69,23 % (ТОВ «Темп»). Показники отриманих опоросів, як від першопоросок, так і від основних свиноматок в обох господарствах дещо (незначно) були нижчими показників заплідненості, а в окремі пори аналізуючи років показники заплідненості свиноматок (першопоросок і основних свиноматок), в обох господарствах, фактично співпадали з показниками отриманих опоросів.

З причин патологічного перебігу післяродового періоду (виключаючи й різноманітні запальні процеси в органах статеві системи свиноматок) у ТОВ «АХ» було вибракувано першоопоросок - 6,45 % (2012 р.) і 9,09 % (2013 р.), а основних свиноматок - 6,97 % (2012 р.) і 8,62 % (2013 р.) відповідно. У ТОВ «Темп» - 8,33 % і 20,00 % першопоросок та 9,52 % і 13,33 % основних свиноматок відповідно.

При фізіологічному перебігу післяродового періоду показники вибракування першоопоросок за аналізуючими роками у ТОВ «АХ» відповідно склали 0,92 % і 1,79 %, а основних свиноматок - 1,53 % та 1,16 %, в той час, як у ТОВ «Темп» ці показники знаходилися в межах 0,84 % і 3,74 % по першопороскам та 3,26 % і 3,60 % по основних свиноматках.

Заплідненість першопоросок після відлучення поросят, в яких реєстрували патологічний перебіг післяродового періоду, за аналізуючи ми роками, знаходилися в межах 54,83 % і 68,18 % (ТОВ «АХ») та 62,52 % і 70,00 % (ТОВ «Темп»), а заплідненість основних свиноматок - 60,46 % і 65,51 % (ТОВ «АХ») та 54,76 % і 62,22 % (ТОВ «Темп»). Показники отриманих опоросів, як від першоопоросок, так і від основних свиноматок в обох господарствах дещо (незначно) були нижчими показників заплідненості, а в окремі пори року аналізуючи років показники заплідненості свиноматок (першопороски і основні свиноматки)

в обох господарствах, фактично співпадали з показниками отриманих опоросів (ситуація аналогічна з патологічним перебігом родів).

Висновки. 1. Динаміка показників запліднення, опоросів та вибракування першопоросок і основних свиноматок у свинарських господарств, незалежно від впровадженої в них технології, включаючи сучасні технології роботи, знаходяться у прямій залежності від показників попередньої патології вагітності, родів і післяродового періоду, які негативно впливають на інтенсивність використання молочного поголів'я, а, відповідно, і на рентабельність галузі свинарства.

2. Показники запліднення першопоросок після відлучення поросят, за умов попереднього патологічного перебігу у них вагітності, можуть коливатися в межах 50,0-75,0 %, а у основних свиноматок - в межах 50,0-77,77 %, з урахуванням пори року та впровадженої технології роботи спецгоспу. При фізіологічному перебігу вагітності – в межах 91,07-97,32 % для першопоросок і 96,00-98,46 % для основних свиноматок.

3. Показники запліднення першопоросок після відлучення поросят, за умов попереднього патологічного перебігу у них родів, можуть коливатися в межах 70,83-91,66 %, а у основних свиноматок – в межах 69,23-79,48 %, з урахуванням пори року та впровадженої технології роботи спецгоспу, в той час як при фізіологічному перебігу родів – в межах 81,48-95,56 % для першопоро-

сок і 73,95 % і 93,25 % для основних свиноматок.

4. Показники запліднення першопоросок після відлучення поросят, за умов попереднього патологічного перебігу у них післяродового періоду (включаючи й запальні процеси органів статеві системи) можуть коливатися в межах 54,83-70,0 %, а у основних свиноматок в межах 54,76-65,51 %, з урахуванням пори року та впровадженої технології роботи спецгоспу, в той час як при фізіологічному перебігу післяродового періоду – в межах 77,11-95,96 % для першопоросок і 74,50-94,82 % для основних свиноматок.

5. Показники отриманих опоросів, як від першопоросок, так і від основних свиноматок у більшості випадків залишаються дещо (незначно) нижчими показників заплідненості при виникненні патології під час вагітності, родів і післяродового періоду, а в окремі пори року ці показники практично можуть співпадати.

Перспективи подальших досліджень. Вивчення й аналіз показників запліднення та отримання опоросів свиноматок на тлі попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду у порівнянні з фізіологічним перебігом вагітності, родів і післяродового періоду дозволять у майбутньому впровадити ефективні профілактичні заходи щодо зниження показників неплідності самок та підвищенні інтенсивності використання маточного поголів'я у свинарських господарствах, незалежно від впровадженої технології їх роботи.

Таблиця 1

Динаміка показників запліднення і опоросів свиноматок на фоні попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду (2012 р.)

Господарство	Вік свиноматки	Пора року	Патологія вагітності				Патологія родів				Патологія післяродового періоду			
			Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після відлучення, к-ть, %	Опоросилось при наступних родах, к-ть, %	Вибуло під час вагітності, к-ть, %	Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після відлучення, к-ть, %	Опоросилось при наступних родах, к-ть, %	Вибуло під час опоросу, к-ть, %	Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після відлучення, к-ть, %	Опоросилось при наступних родах, к-ть, %	Вибуло під час післяродового періоду, к-ть, %
Спецгосп (АХ)	першо-пороски	зима	-	-	-	-	19/31,67	17/28,33	17/28,33	-	8/25,81	4/12,90	4/12,90	1/3,22
		весна	-	-	-	-	17/28,33	16/26,66	16/26,66	1/1,66	7/22,58	4/12,90	4/12,90	-
		літо	-	-	-	-	10/16,67	9/15,0	9/15,0	1/1,66	8/25,81	5/16,12	4/12,91	1/3,22
		осінь	-	-	-	-	14/23,33	13/21,66	13/21,66	-	8/25,81	4/12,90	4/12,92	-
		за рік	-	-	-	-	60/100,0	55/91,66	55/91,66	2/3,33	31/100,0	17/54,83	16/51,61	2/6,45
	основні	зима	1/25,0	1/25,0	1/25,0	-	25/21,37	20/17,99	20/17,99	2/1,70	12/27,91	7/16,27	7/16,27	182,32
		весна	2/50,0	1/25,0	1/25,0	-	28/23,33	24/20,51	24/20,51	-	10/23,26	6/13,95	6/13,95	-
		літо	2/50,0	1/25,00	1/25,01	-	34/29,06	25/21,36	25/21,36	2/1,70	9/20,93	5/11,62	4/9,30	1/2,32
		осінь	-	-	-	-	30/25,64	24/20,51	24/20,51	2/1,70	12/27,91	8/18,60	8/18,60	1/2,32
		за рік	4/100,0	3/75,00	3/75,01	-	117/100,0	93/79,48	93/79,48	6/5,12	43/100,0	26/60,46	25/57,13	3/6,97
Спецгосп (ТЕМП)	першо-пороски	зима	-	-	-	-	15/21,13	19/16,90	19/16,90	1/1,41	5/20,83	3/12,50	3/12,50	-
		весна	-	-	-	-	16/22,54	13/18,30	13/18,30	1/1,41	9/37,50	5/20,83	5/20,83	1/4,16
		літо	1/100,0	1/100,1	1/100,2	-	24/33,8	17/23,94	18/25,35	2/2,81	6/25,00	4/16,66	4/16,66	1/4,16
		осінь	-	-	-	-	16/22,54	10/14,08	10/14,08	-	4/16,67	3/12,5	3/12,50	-
		за рік	1/100,0	1/100,1	1/100,2	-	71/100,0	52/73,23	52/73,64	4/5,63	24/100,0	15/62,50	15/62,50	2/8,33
	основні	зима	3/33,33	2/22,22	3/33,33	1/11,11	29/27,88	21/20,19	21/20,19	2/1,92	11/26,19	6/14,28	6/14,28	1/2,38
		весна	2/22,22	2/22,22	2/22,23	-	19/18,27	14/13,46	14/13,46	1/0,96	8/19,05	4/9,52	5/11,90	-
		літо	3/33,33	1/11,11	1/11,11	-	28/26,92	19/18,26	18/17,30	5/4,80	10/23,81	5/11,90	5/11,90	2/4,76
		осінь	1/11,11	1/11,11	1/11,11	-	28/26,92	21/20,19	20/19,23	3/2,88	13/30,95	7/16,66	7/16,66	1/2,38
		за рік	9/100,0	7/77,77	6/66,67	1/11,11	104/100,0	75/72,11	73/70,19	11/10,57	42/100,0	23/54,76	22/52,38	4/9,52

**Динаміка показників запліднення і опоросів свиноматок
на фоні попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду (2013 р.)**

Господарство	Вік свиноматки	Пора року	Патологія вагітності				Патологія родів				Патологія післяродового періоду				
			Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час вагітності, к-ть, %	Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час опоросу, к-ть, %	Свиноматок з патологією, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час післяродового періоду, к-ть, %	
Слепгосп (АХ)	першо-пороски	зима	1/50,0	1/50,1	1/50,2	-	9/21,43	7/16,66	7/16,66	2/4,76	5/22,73	3/13,63	3/13,63	-	
		весна	-	-	-	-	10/23,81	7/16,66	7/16,66	2/4,76	6/27,27	4/18,18	4/18,18	-	
		літо	-	-	-	-	12/28,57	9/21,42	9/21,42	2/4,76	6/27,27	4/18,18	4/18,18	1/4,54	
		осінь	1/50,0	1/50,0	1/50,0	-	11/26,19	9/21,42	9/21,42	1/2,38	5/22,73	4/18,18	4/18,18	1/4,54	
		за рік	2/100,0	2/100,0	2/100,0	-	42/100,0	32/78,19	32/78,19	7/16,66	22/100,0	15/68,18	15/68,18	2/9,09	
	основні	зима	-	-	-	-	31/21,83	23/16,19	23/16,19	3/2,11	13/27,41	8/13,79	8/13,79	-	
		весна	1/50,0	1/50,0	1/50,0	-	32/22,54	24/16,90	24/16,90	3/2,11	12/20,69	7/12,06	7/12,06	1/1,72	
		літо	1/50,0	-	-	-	37/26,06	23/16,19	22/15,49	4/2,81	16/27,59	12/20,68	11/18,96	2/3,44	
		осінь	-	-	-	-	42/29,58	33/23,23	33/23,23	1/0,70	17/29,31	11/18,96	11/18,96	2/3,44	
		за рік	2/100,0	1/50,0	1/50,0	-	142/100,0	103/72,53	102/71,83	11/7,74	58/100,0	38/65,51	37/63,79	5/8,62	
	Слепгосп (ТЕМП)	першопороски	зима	1/100,0	1/100,0	1/100,0	-	6/25,0	4/16,66	4/16,66	2/8,33	1/10,0	1/10,00	1/10,00	-
			весна	-	-	-	-	5/20,83	4/16,66	4/16,66	1/4,16	4/40,0	3/30,00	3/30,00	1/10,00
літо			-	-	-	-	7/29,17	5/20,83	4/16,66	1/4,16	3/30,0	2/20,00	2/20,00	1/10,00	
осінь			-	-	-	-	6/25,0	4/16,66	4/16,66	1/4,16	2/20,0	1/10,00	1/10,00	-	
за рік			1/100,0	1/100,0	1/100,0	-	24/100,0	17/70,83	16/66,66	5/20,83	10/100,0	7/70,00	7/70,00	2/20,00	
основні		зима	2/22,22	2/22,22	2/22,22	-	22/28,21	15/19,23	15/19,23	3/3,84	12/26,67	7/15,55	7/15,55	1/2,22	
		весна	2/22,22	1/11,11	2/22,22	1/11,11	25/32,05	17/21,79	17/21,79	3/3,84	14/31,11	7/15,55	8/17,77	2/4,44	
		літо	2/22,22	1/11,11	1/11,11	-	17/21,79	11/14,10	12/15,38	2/2,56	11/24,44	6/13,33	7/15,55	2/4,44	
		осінь	3/33,33	3/33,33	3/33,33	-	14/17,95	10/12,82	10/12,82	1/1,28	8/17,78	6/13,33	6/13,33	1/2,22	
		за рік	9/100,0	7/77,77	6/66,66	1/11,11	78/100,0	54/69,23	53/67,94	9/11,53	45/100,0	28/62,22	26/57,77	6/13,33	

Таблиця 3

**Динаміка показників запліднення і опоросів свиноматок
з попереднім фізіологічним перебігом вагітності, родів і післяродового періоду (2012 р.)**

Господарство	Вік свиноматки	Пора року	Патологія вагітності				Патологія родів				Патологія післяродового періоду				
			Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час вагітності, к-ть, %	Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час опоросу, к-ть, %	Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, №	Запліднення після в'язання к-ть %	Опоросилось при наступних родах, к-ть %	Вибулолід час післяродового періоду, к-ть, %	
Слепгосп (АХ)	першо-пороски	зима	84/25,30	81/24,39	81/24,39	-	75/24,67	69/22,69	69/22,69	1/0,32	82/25,23	76/23,38	76/23,38	1/0,30	
		весна	80/24,10	77/23,19	77/23,19	-	76/25,00	70/23,02	70/23,02	2/0,65	75/23,08	69/21,23	68/20,92	-	
		літо	87/24,40	77/23,19	76/22,79	1/0,30	74/24,34	67/22,03	67/22,03	4/1,31	91/28,00	84/25,84	82/25,23	1/0,30	
		осінь	87/26,20	86/25,90	87/26,60	-	79/25,99	74/24,34	73/24,01	3/0,98	77/23,69	71/21,84	69/21,23	1/0,30	
		за рік	332/100,0	321/36,68	321/36,68	1/0,30	304/100,00	280/92,10	279/91,77	10/3,28	325/100,00	300/92,30	295/90,76	3/0,92	
	основні	зима	133/25,43	127/24,28	126/24,09	1/0,19	107/24,88	102/23,72	102/23,72	2/0,46	132/25,29	121/23,18	120/22,98	1/0,19	
		весна	128/24,47	124/23,70	123/23,51	-	111/25,81	106/24,65	105/24,41	2/0,46	141/27,01	130/24,90	128/24,52	2/0,38	
		літо	135/25,81	130/24,85	129/24,66	1/0,19	105/24,42	94/21,86	93/21,62	3/0,69	126/24,14	117/22,41	115/22,03	3/0,57	
		осінь	127/24,28	125/23,90	123/23,51	-	107/24,88	99/23,02	99/23,02	3/0,69	123/23,56	113/21,64	113/21,64	2/0,38	
		за рік	123/100,0	506/96,74	501,95,79	2/0,38	430/100,00	401/93,25	399/92,79	10/2,38	522/100,00	481/92,14	476/91,18	8/1,53	
	Слепгосп (ТЕМП)	першо-пороски	зима	45/25,28	42/23,59	40/22,47	-	51/25,63	41/20,60	41/20,60	1/0,50	61/25,85	47/19,91	47/19,91	-
			весна	41/23,43	38/21,34	36/20,22	-	47/23,62	38/19,09	38/19,09	2/1,00	57/24,15	44/18,64	44/18,64	1/0,42
літо			52/29,21	48/26,96	46/25,84	2/1,12	54/27,14	42/21,10	42/21,10	2/1,00	52/22,03	40/16,94	38/16,10	1/0,42	
осінь			40/22,47	38/21,34	35/19,66	-	47/23,62	41/20,60	40/20,10	1/0,50	66/27,97	51/21,61	50/21,18	-	
за рік			178/100,0	166/93,25	157/88,20	2/1,12	199/100,00	162/81,48	161/80,90	6/3,01	236/100,00	182/77,11	179/75,84	2/0,84	
основні		зима	77/25,67	75/25,00	75/25,00	1/0,33	84/25,15	68/20,35	67/20,05	2/0,59	78/25,49	59/19,28	58/18,95	3/0,98	
		весна	72/24,00	69/23,00	67/22,33	-	80/23,95	58/17,36	58/17,36	2/0,59	72/23,53	54/17,64	54/17,64	2/0,65	
		літо	75/25,00	72/24,00	70/23,33	1/0,33	91/27,25	63/18,86	62/18,56	2/0,59	80/26,14	60/19,60	59/19,28	3/0,98	
		осінь	76/25,33	72/24,00	70/23,33	-	79/23,65	58/17,36	58/17,36	2/0,59	76/24,84	55/17,97	55/17,97	2/0,65	
		за рік	300/100,0	288/96,00	282/94,0	2/0,66	334/100,00	247/73,95	245/73,35	8/2,39	306/100,00	228/74,50	226/73,85	10/3,26	

**Динаміка показників запліднення і опоросів свиноматок
з попереднім фізіологічним перебігом вагітності, родів і післяродового періоду (2013 р.)**

Господарство	Вік свиноматки	Пора року	Патологія вагітності				Патологія родів				Патологія післяродового періоду				
			Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, %	Запліднення після в'їзду к-ть, %	Опоросилося при наступних родах, к-ть, %	Вибулолід час вагітності, к-ть, %	Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, %	Запліднення після в'їзду к-ть, %	Опоросилося при наступних родах, к-ть, %	Вибулолід час опоросу, к-ть, %	Свиноматок з фізіологічним перебігом, к-т, %	Запліднення після в'їзду к-ть, %	Опоросилося при наступних родах, к-ть, %	Вибулолід час післяродового періоду, к-ть, %	
Слепгосп (АХ)	першопороски	зима	57/25,45	56/25,00	56/25,00	–	50/24,63	48/23,64	48/23,64	–	56/25,11	53/23,76	53/23,76	–	
		весна	52/23,21	50/22,32	50/22,32	–	48/23,65	47/23,15	47/23,15	1/0,49	52/23,32	50/22,42	50/22,42	2/0,89	
		літо	61/27,23	60/26,78	59/26,33	1/0,44	51/25,12	49/24,13	48/23,64	1/0,49	61/27,35	58/26,00	57/25,56	1/0,44	
		осінь	54/24,11	52/23,21	52/23,21	–	54/26,60	50/24,63	50/24,63	1/0,49	54/24,22	53/23,76	53/23,76	1/0,44	
		за рік	224/100,00	218/97,32	217/96,87	1/0,44	203/100,00	194/95,56	193/95,07	3/1,47	223/100,00	214/95,96	213/95,51	4/1,79	
	основні	зима	171/26,27	169/25,96	168/25,80	1/0,15	171/24,85	159/23,11	159/23,011	1/0,14	195/25,23	186/24,06	186/24,06	2/0,25	
		весна	182/27,96	180/27,64	179/27,49	1/0,15	169/24,56	157/22,81	156/22,67	–	203/26,26	193/24,96	193/24,96	2/0,25	
		літо	164/25,19	162/24,88	160/24,57	2/0,30	175/25,44	162/23,54	161/23,40	1/0,14	183/23,67	172/22,25	171/22,12	3/0,38	
		осінь	134/20,58	130/19,96	129/19,81	1/0,15	173/25,15	160/23,25	160/23,25	1/0,14	192/24,84	182/23,54	180/23,28	2/0,25	
		за рік	651/100,00	641/98,46	636/97,69	5/0,76	688/100,00	638/92,73	636/92,44	3/0,43	773/100,00	733/94,82	730/94,43	9/1,16	
	Слепгосп (ТЕМП)	першопороски	зима	15/26,79	15/26,78	14/25,00	1/1,78	20/27,40	17/23,28	17/23,28	–	22/25,29	18/20,68	18/20,68	–
			весна	13/23,21	12/21,42	11/19,64	1/1,78	16/21,92	14/19,17	14/19,17	1/1,36	24/27,59	19/21,83	19/21,83	1/1,14
літо			14/25,00	12/21,42	11/19,64	1/1,78	19/26,03	17/23,28	17/23,28	–	18/20,69	15/18,39	16/18,39	1/1,14	
осінь			14/25,00	12/21,42	11/19,64	1/1,78	18/24,66	15/20,54	15/20,54	1/1,36	23/26,44	20/22,98	19/21,83	1/1,14	
за рік			56/100,00	51/91,07	47/83,92	4/7,14	73/100,00	63/86,30	63/86,30	2/2,73	87/100,00	73/83,90	72/82,75	3/3,44	
основні		зима	57/26,03	56/25,57	55/25,11	1/0,45	71/26,10	60/22,05	60/22,05	1/0,36	78/25,57	65/21,31	65/21,31	3/0,98	
		весна	51/23,29	50/22,83	49/22,37	1/0,45	75/27,57	63/23,16	62/22,79	1/0,36	75/24,59	63/20,65	62/20,32	2/0,65	
		літо	62/28,31	60/27,39	59/26,94	2/0,91	68/25,00	57/20,95	57/20,95	1/0,36	81/26,56	69/22,62	68/22,29	3/0,98	
		осінь	49/22,37	47/21,46	46/21,00	1/0,45	58/21,32	49/18,01	48/17,64	1/0,36	71/23,28	62/20,32	62/20,32	3/0,98	
		за рік	219/100,00	213/97,26	209/95,43	5/2,28	272/100,00	229/84,19	227/83,45	4/1,47	305/100,00	259/84,91	257/84,26	11/3,60	

Список використаної літератури:

1. Фізіологія, патологія та біотехніка відтворення свиней / М.І.Харенко, С.П.Хомин та ін. – Суми: Козацький вал. – 2010. – 412 с.
2. Day B. Reproductive in svine / B.Day // Beets wil Symposain Agriculture Reslazch. – 1980. – № 3. – Р. 41-50.
3. Пейсак З. Болезни свиней (пер. с польского) / З.Пейсак // Брест: Брестская типография, 2008. – 424 с.
4. Герасимов В.І. Свиноводство і технології виробництва свинини / Герасимов В.І., Рибалко В.П., Цицюрський Л.М. – К.: Урожай, 1996. – 352 с.
5. Мусієнко Ю.В. Діагностика, прогнозування та профілактика патологічних родів у свиноматок: Автореф. дис...канд. вет.наук: 16.00.07 / Мусієнко Ю.В. – Київ, 2007. – С. 7-15.
6. Черненко А.А. Післяродовий ендометрит у свиноматок (діагностика та терапія): Автореф.дис...канд. вет.наук:16.00.07 / А.А. Черненко. – Львів, 2011. – С. 6-13.

Харенко Н.И., Черненко А.А., Костюченко А.А. Динаміка показателів оплодотворення і опоросів свиноматок на фоні предыдущих патологий беременности, родов и послеродового периода

В работе приведены информативные и аналитические данные в отношении динамики показателей оплодотворения, опоросов и выбраковки первоопоросок и основных свиноматок свиноводческих хозяйств, независимо от внедренной в них технологии, включая современные технологии работы которые находятся в прямой зависимости от показателей предыдущих патологий беременности, родов и послеродового периода, которые отрицательно влияют на интенсивность использования маточного поголовья, а, соответственно, и на рентабельностью отрасли свиноводства.

Показатели оплодотворяемости первоопоросок после отъема поросят, при условии предыдущего патологического течения у них беременности, могут колебаться в пределах 50,0-75,0 %, а в основных свиноматок - в пределах 50,0-77,77 % с учетом сезонагода и внедренной технологии работы. При физиологическом течении беременности - в пределах 91,07-97,32 % для первоопоросок и 96,00-98,46 % для основных свиноматок.

Показатели оплодотворяемости первоопоросок после отъема поросят, при условии предыдущего патологического течения в них родов, могут колебаться в пределах 70,83-91,66 %, а в основных свиноматок - в пределах 69,23-79,48 %, с учетом сезонагода и внедренной технологии работы, в то время как при физиологическом течении родов - в пределах 81,48-95,56 % для первоопоросок и 73,95 % и 93,25 % для основных свиноматок.

Ключевые слова: половой цикл, беременность, роды, послеродовый период.

Kharenko M.I., Chernenko A.A., Kostiuchenko O.A. The evolution of the conception and farrowing sows against the background of previous pathologies of pregnancy, childbirth and the postpartum period

The research gives informative data on dynamics of fecundation, farrowing rates and rejection of first farrowing sows and sows of the main herd on pig farms. Regardless of implemented technology on the farm, including modern technology, it has been found, that these rates are directly dependent on the rate of previous pathology of pregnancy, delivering and afterbirth period, which negatively influence the intensiveness of the main herd usage and break down the profitability of pig breeding.

The rates of first farrowing sows insemination after depriving of piglets, provided with pathology of delivering can be within the limits of 50,0 % to 75,0 %, and insemination of the sows of the main herd can be within the limits of 50,0 % to 77,77 %, taking into consideration the season and the implemented technology. With the physiological pregnancy in limits of 91,07-97,32 % for first farrowing sows and 96,00-98,46 % for sows of the main herd.

The rates of first farrowing sows insemination after depriving of piglets, provided with pathology of delivering can be within the limits of 70,83-91,66 %, and insemination of the sows of the main herd can be within the limits of 69,23-79,48 %, taking into consideration the season and the implemented technology. With the physiological pregnancy in limits of 81,48-95,56 % for first farrowing sows and 73,95 % u 93,25 % for sows of the main herd.

Keywords: sexual periodicity, pregnancy, delivery, afterbirth period.

Дата надходження до редакції: 04.02.2015 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Замазій А.А.

УДК 619:617-089.5:616-092:636.7

МОНІТОРИНГ РІВНІВ СТРЕСОВИХ МАРКЕРІВ ПРИ СПІНАЛЬНО-ЕПІДУРАЛЬНОМУ ЗНЕБОЛЮВАННІ ЗА ХІРУРГІЧНИХ ВТРУЧАНЬ У СОБАК

С.В. Рубленко, д.вет.н., професор

А.В. Мельніков, аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

У роботі представлені результати досліджень щодо впливу спінально-епідурального знеболювання на рівень стресових маркерів (глюкози та кортизолу) за хірургічного втручання. Подані дані щодо експрес-визначення рівня глюкози капілярної крові. Визначені показники рівня глюкози (в зразках цільної крові) та кортизолу (в сировотці крові) при комплексному застосуванні нейролептиків та місцевих анестетиків за регіонального знеболювання у собак. Встановлено межу підвищення рівня кортизолу, за якого організм собаки не зазнає суттєвих метаболічних змін за больової реакції, при виконанні спінального знеболювання. Наведені дані щодо впливу на метаболізм глюкози та секрецію кортизолу місцевих анестетиків (лідокаїн, бупівакаїн), нейролептиків ксилазин, медетомідин, загальних анестетиків тіопенталу натрію та пропофолу.

Ключові слова: собаки, біль, знеболювання, бупівакаїн, лідокаїн, кортизол, глюкоза.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть сучасна медицина досягла значного прогресу в вивченні болю у тварин. Однак інтенсивність болю складно оцінити лише за змінами загального стану тварини. В зв'язку з цим у тварин ідентифікація болю здійснюється згідно вторинних ознак, до яких належать: поведінка, фізіологічні та клінічні реакції [1].

На сьогодні вітчизняні ветеринарні лікарі з метою виконання знеболювання намагаються віддавати перевагу методикам та препаратам, які не впливають на свідомість, тимчасово пригнічують збудження нервових закінчень та зворотно блокують провідність імпульсів по нервовим волокнам в області введення [2-4]. Тому моніторинг анальгезії наразі є найбільш актуальною задачею. В зв'язку з цим виникає необхідність розробки об'єктивного методу, який би давав можливість об'єктивно оцінювати рівень анальгезії [5].

За хірургічного стресу та післяопераційного болю спостерігаються нейрогуморальні та метаболічні зміни [6]. Біль, як стрес-фактор, може

призводити до підвищення в крові рівня глюкози та кортизолу. Коливання рівнів цих показників можуть адекватно відображати ефективність схем знеболювання [7].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом останніх років сучасна ветеринарна медицина широко займається вивченням гіпоталамо-гіпофізарно-наднирничкової системи (ГГНС) тварин, яка активується за інтенсивної больової реакції. Основний глюкокортикоїдний гормон, що сприяє розвитку адаптаційних реакцій в організмі тварини та швидкому подоланню шокowego стану і стресу, є кортизол [1, 8]. Вимірювання рівня кортизолу виконували у тварин із метою визначення впливу операційної травми та болю під час оперативного втручання. Визначення рівня кортизолу залишається розповсюдженим методом оцінки знеболювання, водночас із визначенням концентрації глюкози [1].

При виборі анестезіологічного забезпечення важливим є оцінка інформації щодо впливу анестезувальних засобів на процеси метаболізму